

A katasztrófavédelmi szervezet hatáskörének vízügyi hatósági feladatokkal történő bővítési lehetőségei

POLGÁR Miklós

A katasztrófavédelmi szervezetek 2014. szeptember 10-én átvették a vízügyi hatósági hatáskört a jogelőd hatóságoktól. A katasztrófavédelmi szervezet jelentős átalakulását okozta ezen változás, különösen a szervezet lehetőségeinek vonatkozásában. Az új rendszer nyújtotta potenciált szeretném bemutatni a SWOT-elemzés módszerével.

A katasztrófavédelmi szervezet 2000. január 1-től¹ lát el Magyarországon – meghatározott helyzetekben – különböző feladatokat, közel 15 éves története alatt számos átalakuláson ment keresztül, főleg 2012 óta. Először a 2012. január 1-je² és április 1-je³ között lezajlott rövid folyamat eredményeként az addig városi önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok beolvadtak a megyei katasztrófavédelmi igazgatóságokba, azok ki- rendeltségeinek szervezeti egységeiként, valamint a katasztrófavédelmi szervezetnek polgári védelmi és iparbiztonsági feladatokkal egészült ki a tevékenységi köre 2012. január 1-jétől. Rá két évre, 2014. szeptember 10-én a megyei katasztrófavédelmi igazgatóságok vízügyi és vízvédelmi hatósági és szakhatósági hatásköröket vettek át jog- utódként a környezetvédelmi és természetvédelmi felügyelőségtől, és a vízügyi ható- ságokat beolvastották.⁴ A szervezeti átalakulás, amellyel hogy többletfeladatokat rótt a szervezetre, amelyekhez további humán erőforrás áll rendelkezésre, a katasztrófavé- delmi szervek védekezésben, illetve egyéb, többek között megelőzésben megtestesülő funkciója terén is változásokat eredményezett. Mindezek mellett nem feledkezhetünk meg az átalakulásnak a szervezetrendszerre gyakorolt hatásairól sem.

Dolgozatomban a szervezeti átalakulás – és rövid előzményének – ismertetése mel- lett a területi katasztrófavédelmi szervek vízügyi és vízvédelmi hatósági, szakhatósági hatáskörrel történő bővítésének lehetőségeit veszem górcső alá az alapfeladatok aspek- tusából megközelítve a kérdéskört, a SWOT-elemzés⁵ módszerével. Írásomban nem cé- lom a katasztrófavédelmi szervezet országos vagy területi hatósági, szakhatósági fel-

1 1999. évi LXXIV. törvény 25. § (1) bekezdés

2 2011. évi CXXVIII. törvény (a továbbiakban: Katvédtv.) 84. § (1) bekezdés

3 Katvédtv. 22. § (1) bekezdés

4 223/2014. (IX. 4.) Korm. rendelet 17–18. §

5 SWOT-elemzés: erősségek, gyengeségek, lehetőségek és veszélyek alapján történő stratégiai elemzés.

adatrendszerének ismertetése, hanem a vízvédelmi, vízügyi feladatok átvételének az alapfeladatokra gyakorolt pozitív, illetve negatív hatásainak bemutatására, az újonnan kialakult helyzet lehetőségeinek feltárására helyezem a hangsúlyt. A szervezeti átalakulás néhány hónapig tartó lezajlása okán (a nem létező szakirodalom helyett) főként a hatályos jogszabályi rendelkezésekre voltam kénytelen hagyatkozni ebben a rövid, ámde remélhetőleg gondolatébresztő eszmefuttatásomban.

A szervezeti átalakulás eredménye

A katasztrófavédelem országos és területi szerveinek 2014. szeptember 10-i átalakításával létrejött állapota kapcsán elmondható, hogy hatáskör és illetékesség tekintetében egy igencsak vegyes szervezet alakult ki. A számtalan alapfeladat⁶ (tűzoltás, műszaki mentés, megelőzés, polgári védelmi, iparbiztonsági feladatok stb.) mellett a hatósági és szakhatósági eljárások bővültek 2014 második felében. Az illetékességet tekintve a területi katasztrófavédelmi szervek – talán egyedülállóan Magyarországon – három szempont (hatáskör, feladat) szerint működnek. A *tűzoltás és műszaki mentés* esetében a területi katasztrófavédelmi szervek katasztrófavédelmi kirendeltségeinek szervezeti egységeit képező hivatásos tűzoltó-parancsnokságok működési területek alapján végznek beavatkozásokat.⁷ A *hatósági feladatok* esetében részben a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) szabályai érvényesülnek, a megyék határozzák meg az illetékességi területet, illetve a kirendeltségek hatósági, szakhatósági feladatai, hatáskörei esetében külön jogszabály.⁸ Mindezekhez képest a *vízügyi, valamint vízvédelmi hatósági és szakhatósági feladatok* a megyék határain átnyúló, a vízfolyásoktól és a vízgyűjtő területektől függő illetékességi területi kialakítást eredményeztek. Ez utóbbi feladatkör kapcsán a megyei katasztrófavédelmi igazgatóságok többnyire⁹ 1–3 megyére kiterjedő illetékességi területet kaptak meg.

A leírtakon túlmenően a katasztrófavédelmi kirendeltségeknek a közigazgatási járássok határait lefedő helyi védelmi bizottságokban végzett tevékenysége a járási hivatalok illetékességi területéhez igazodik. Utóbbi kategóriát azért nem tekintem a katasztrófavédelmi szervezetek külön illetékességi területének, mert a védelmi bizottságok tevékenységüket ad hoc jelleggel végzik.

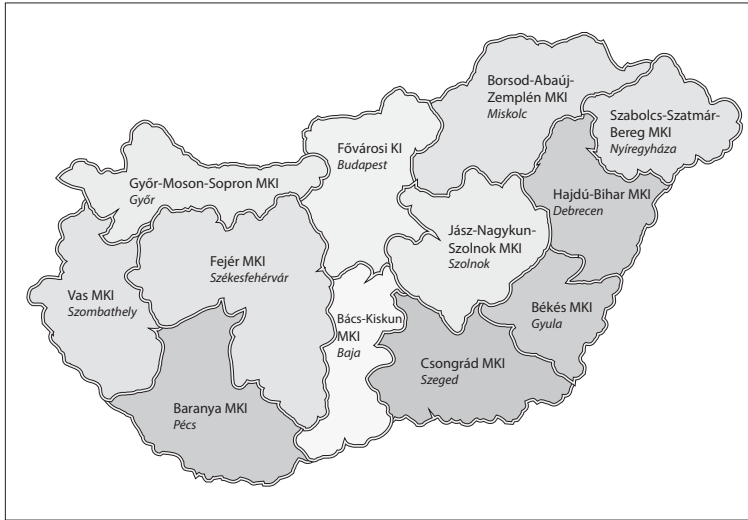
Az 1. ábra szemlélteti a vízügyi és vízvédelmi hatósági, szakhatósági illetékességi területek és a közigazgatási megyehatárok egymáshoz való viszonyát.

6 Katvédtv. 23. §, valamint IV–VI. fejezet

7 A 1996. évi XXXI. törvény 24/A. § e) pontjában kapott felhatalmazás alapján a 3/2012. (II. 16.) BM–OKF utasítás határozta meg 2014. március 8-án.

8 43/2011. (XI. 30.) BM rendelet 1. melléklet

9 Egy adott megyei katasztrófavédelmi igazgatóság illetékessége a vízfolyások, vízgyűjtő területek miatt 1–3 km-es mélységben átnyúlik a megyehatárokon a szomszédos megyékbe, ezért használható a megyehatárok tekintetében a megkülönböztető jelző.

1. ábra: A vízügyi és vízvédelmi hatósági, illetve szakhatósági illetékességi területek és a közigazgatási megyehatárok viszonya¹⁰

A 2014. szeptember 10-i szervezeti átalakulás kapcsán még egy érdekes momentumot fontosnak tartok megjegyezni a vízügyi és vízvédelmi hatósági, szakhatósági feladatok és hatáskörök előéletét illetően. A vízvédelmi hatósági, szakhatósági feladatok esetében a jogelőd a környezetvédelmi és természetvédelmi felügyelőség, itt jogutódlás kizárólag a hatáskörök átvételében valósult meg, a hozzájuk tartozó személyi állomány és vagyonelemek nem kerültek át a katasztrófavédelmi szervekhez. Ezzel szemben a vízügyi hatósági és szakhatósági hatáskörök 2013. december 31-ig a környezetvédelmi és természetvédelmi felügyelőséghez tartoztak, onnan átkerültek a vízügyi igazgatóságokhoz, amelyek 2014. január 1. és 2014. szeptember 9. között diszponáltak felettük, és onnan olvadtak be a katasztrófavédelmi szervezetbe. A vízügyi feladatok esetében a jogutódlás teljes mértékben bekövetkezett, ugyanis a területi vízügyi hatóságok külön közigazgatási (bár jogalanyisággal és önálló gazdálkodással nem rendelkező) szervezeti egységként működtek, és esetükben a teljes személyi állományt és a feladatok ellátásához szükséges vagyont átvette a katasztrófavédelmi szervezet.

A katasztrófavédelmi szervezetbe integrált vízügyi hatóságok helye, helyzete is módosult a közelmúltban. 2014. szeptember 10-től 2014. december 31-ig a területi vízügyi hatóságok a megyei katasztrófavédelmi igazgatóságok igazgatóhelyettesi szervezetén belül, külön területi vízügyi hatóságként funkcionáltak, majd 2015. január 1-től annyiban változott a helyzetük, hogy beolvadtak a megyei katasztrófavédelmi hatósági szolgálatba, így a maradék önálló közigazgatási szervezeti önállóságuk is megszűnt. A szervezeten belül közigazgatási jogelméleti megfogalmazás szempontjából a korábbi

¹⁰ Forrás: <http://baranya.katasztrofavedelem.hu/vizugyi-es-vizvedelmi-hatosagi-jogkor>

megyei katasztrófavédelmi hatósági osztályok helyett 2015. január 1-től integrált hatósági szolgálatról beszélhetünk.¹¹

Az Országos Vízügyi Hatóság mint másodfokú hatóság a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóságba olvadt be 2014. szeptember 10-én. Összefoglalva a fejezetben leírtakat: a 2014. szeptember 10-i szervezeti átalakulás eredményeként egy rendkívül széles és szerteágazó illetékességgel rendelkező katasztrófavédelmi szervezet jött létre. A SWOT-elemzéshez éppen az intézmény – imént említett – sokszínűsége szolgáltatja a méltó alapot. Az elemzésben csupán érintőlegesen, egy-egy momentumot, példát kiragadva fejtem ki a Rendészeti Ágazat Doktoranduszainak VI. Országos Fórumán általam előadottakat.

SWOT-elemzés 1. – erősségek (straights) és lehetőségek (opportunities)

A szervezeti átalakulás kétségkívül számos tekintetben a korábbinál erősebb, nagyobb hatalommal rendelkező katasztrófavédelmi intézményt hozott létre. Az erősségek között tarthatjuk számon elsőként a hatósági és szakhatósági hatáskör bővülésének tényét. Egy közigazgatási hatósági és szakhatósági feladatokkal rendelkező szervezetet kétségkívül erősít a további feladatok odatelepítése. A nagyobb, szélesebb hatás- és feladatkör kiterjedtebb döntési kompetenciát eredményez. Ebből a szempontból a katasztrófavédelmi szerveket erősíti, hogy a korábbihoz képest több döntési kompetenciával bírnak (a közigazgatási feladatok terén), s ez az összetettség egyúttal kiemeli a katasztrófavédelem szerveit a közigazgatás többi hatósága közül. A többletfeladat pedig idővel további erőforrások igényét veti fel a szervezet részéről, és ennek a jogalkotó, döntéshozó nagy eséllyel eleget tesz, amennyiben megfelelő hatékonysággal működő szervezetet akar. A közigazgatási többletfeladatok ellátása közben a szervezet lépésről lépésre megtalálhatja a kapcsolódási pontot az új hatáskör és a korábbi alapfeladatok között. Az esetek túlnyomó többségében az adott szervezet alapfeladataihoz illeszkedő, ahhoz valamilyen módon kapcsolódó újabb feladattípusokat telepít a jogalkotó, sokszor abból kiindulva, hogy a hatáskört gyakorló korábbi szervezet, a jogelőd nem optimális szintű hatékonysággal funkcionált. A korábbi és az új feladatok közötti átfedések megtalálásával és a lehetőségek kihasználásával mindkettő ellátása magasabb hatékonysággal lehetséges a korábbihoz képest.

Amit egy szervezet erősségeként tartunk nyilván, az egyben lehetőség is számára. Ahogy imént kifejtettem, a nagyobb hatás- és feladatkör szélesebb döntési kompetenciát eredményez, amely a szervezet számára lehetőséget biztosít – az alapfeladatai hatékonyabb ellátása mellett – jelentősebb szerep betöltésére a közigazgatásban. Mindez különösen szakhatósági együttműködésében nyilvánul meg belső és külső szinten. Belső szinten a katasztrófavédelmi szervezet a korábbi szakhatósági feladatokon kívül 2014. szeptember 10-e óta vízügyi és vízvédelmi szakhatósággal is rendelkezik, ame-

11. A megyei katasztrófavédelmi hatósági szolgálat számos korábbi (pl.: iparbiztonsági, veszélyesáru-szállítási, tűzvédelmi) hatásköre mellett vízvédelmi és vízügyi feladatokat is ellát.

lyek a korábbi szakhatósági tevékenységnél hatékonyabb együttműködést tesznek lehetővé. Konkrétan: a katasztrófavédelem szervezetének – azáltal, hogy magába olvasztotta a vízügyi szakhatóságot, hatóságot – egy adott közigazgatási eljárásban nem kell megkeresnie e szerveket, hanem saját szervezetrendszerén belül hozhatja meg a döntést megalapozó szakhatósági állásfoglalást. Ennek lehetősége pedig kétségtelenül gyorsabb és olcsóbb hatósági eljárást eredményez, ugyanakkor a többi hatóság közigazgatási eljárását is egyszerűsíti, ugyanis elég egy végzésben kérni a katasztrófavédelmi szervezettől a szakhatósági állásfoglalásokat.

A szakhatóságok szervezeten belüli, korábbinál szorosabb együttműködésének erőssége pedig abban rejlik, hogy a szervezet egésze számára többletinformációt biztosít. Az adatbázisok jogszabályi rendelkezések szerinti kezelése lehetővé teszi, hogy a szervezet olyan információk birtokában legyen, amelyek segítik alaptevékenysége ellátását is. Például a katasztrófavédelmi szervezetnek fontos és kiemelt szerepe van a katasztrófák, illetve veszélyhelyzetek megelőzése tekintetében, és ezt a tevékenységét jelentősen segíti, ha a vízvédelmi hatósági hatáskör okán (akár erre vonatkozó bejelentés révén) információval rendelkezik az adott vízfolyás, tó védőműrendszerének hiányosságaira vonatkozóan, és nem csak a havária bekövetkezésekor szembesül a problémával.

A fentiekből következik a katasztrófavédelmi szervek supervisorori¹² eljárásának hatékonyabb kivitelezési lehetősége a vízvédelmi és vízügyi hatósági feladatok átvételével kapott adatok és szaktudás felhasználásával, valamint a rendelkezésre álló humán-erőforrások ilyen jellegű bevetésével. A vízügyi hatósággal megfelelő szakképesítésű és vízvédelmi, vízügyi kompetenciával rendelkező személyek is a katasztrófavédelmi szervezet tagjává váltak, az ő segítségükkel hatékonyabban működhet a supervisorori eljárás is, nemcsak a szaktudásuk, hanem a kapcsolati tőkéjük felhasználása által is.

A gondolatmenetben máris elérkeztünk a következő erősséghez, amely egyben lehetőségeket is magában rejt. Az integrált hatósági osztályba vízügyi és vízvédelmi szakmai tudással rendelkező személyek érkeztek, és erre a humán-erőforrásra alapozhat a jövőben a szervezet. A bővült információ-, adat- és tudásbázis rendelkezésre állásából nemcsak a szervezet profitálhat, hanem az ország, adott terület közbiztonsága és védelmi képessége is magasabb szintre léphet. A felsorolt erősségek és az általuk kiváltott lehetőségek megfelelő szintű felhasználásával megnyílt az út a korábban nem vagy nehezen, illetve alacsony költséghatékonysággal kezelhető problémák megoldása felé. A katasztrófavédelmi szervezet – a korábbi tapasztalataira és a többi partner szemében kivívott tekintélyére alapozva, kiegészítve mindezeket a vízvédelmi és vízügyi hatósági erőforrásokkal – a korábbi problémás helyzeteket hatékonyan kezelheti, illetve akár supervisoryként megoldhatja.

A fejezetben kifejtettek összefoglalásaként megállapíthatjuk, hogy a katasztrófavédelmi szervezetbe a vízügyi és vízvédelmi hatósági, szakhatósági feladatok beolvasztása a várható (és remélhetőleg egyre markánsabban megjelenő) erősségek és lehetőségek aspektusából szemlélve kétségtelenül indokolt volt.

¹² A Katvédtv. felhatalmazása alapján lehetséges.

SWOT-elemzés 2. – gyengeségek (weaknesses) és veszélyek (threats)

A szervezeti átalakulás pozitív tényezői mellett hiba lenne a negatívumokat figyelmen kívül hagyni, különösen az utóbbiak megoldásának, kivédésének elmulasztása okozta káros hatások negligálásának szándékától vezérelve. A negatívumok között tarthatjuk számon a minden jogutódlás velejárájaként megjelenő alapvető és kezelendő problémákat. Ezek közül mindenképpen említést érdemel a felek között esetlegesen kialakuló elszámolási vita a vagyonelemek (aktívák és passzívák) jogutódnhoz történő átkerülését, illetve jogelődnél maradását illetően. Különösen igaz lehet az elszámolás körében fellépő nézeteltérés a szerződések, követelések, bevételek és tartozások körében. A bevételeket értelemszerűen mindkét fél magáénak szeretné tudni, míg a tartozásoktól, passzíváktól a jogelőd szabadulni kíván, míg a jogutódnak általában nem áll szándékában ezeket felvállalni.

A humánerőforrás tekintetében említést érdemlő körülmény, hogy csak a vízügyi igazgatóságoktól vette át a katasztrófavédelem a teljes személyi állományt, akik a vízügyi hatósági és szakhatósági feladatokat látják el. A környezetvédelmi és természetvédelmi felügyelőségektől csak a vízvédelmi hatósági és szakhatósági feladatok kerültek át, az ezzel foglalkozó és szakmai kompetenciával rendelkező személyi állomány nem. A döntés veszélyt hordoz magában, különös tekintettel arra, hogy az amúgy is leterhelt vízügyi hatósági állomány pluszfeladatként megkapta a vízvédelmi hatáskört. Az állomány túlterheltsége így a többi feladatellátás hatékonyságára jelenthet veszélyt.

A vízügyi és vízvédelmi illetékesség több megyére kiterjedő jellege abban a kontextusban gyengesége a szervezetnek, hogy a vele foglalkozó személyi állomány egy megyében (megyeszékhelyen) található, a többi megyében nem rendelkeznek a területi szervek kirendeltséggel vagy bármilyen szervezeti egységgel. Sőt, néhány esetben a vízügyi hatósági feladatokat ellátó személyek a katasztrófavédelmi szerv objektumától távolabb eső épületben dolgoznak. A távolság okozta problémát idővel mindenféleképpen indokolt orvosolni.

Végezetül: a katasztrófavédelmi szervezet szembesül a vízügyi és vízvédelmi hatósági és szakhatósági tevékenység kapcsán azzal, hogy több esetben laboratóriumi méréseket kell végezni, s ez kizárólag akkreditált laborokban lehetséges, amelyek azonban a környezetvédelmi és természetvédelmi felügyelőségeknél maradtak, és bár jogszabály fekteti le a költségviselés alapelveit, a mérések igen jelentős költségeinek megelőlegezése kapcsán a katasztrófavédelmi szervezet és a jogelőd között vitákra lehet számítani.

Összegzés

A szervezeti átalakulás SWOT-elemzésének eredményeként megállapítható, hogy a jogutódlás több pozitívummal jár, mint hátránnyal, és a feladatait nagyobb hatékonysággal ellátni képes katasztrófavédelmi szervezet jött létre. Mindezek mellett a 2014.

szeptember 10-i változás a hatékonyabb közigazgatási hatósági és szakhatósági eljárással és az adott területek magasabb szintű védelmével a társadalom számára is hasznot hozott.

Az átalakulás megalapozta a katasztrófavédelmi szervezet további fejlődési lehetőségeit és útját – erősségeit, illetve a rá leselkedő veszélyeket előadásomban és jelen tanulmányomban csupán felületesen vázoltam, gondolatébresztő szándéktól vezérelve. Remélem, hogy idővel, amikor a jelenleginél lényegesen hosszabb időtartam képezi majd a vizsgálódás tárgyát, lehetőség nyílik a komolyabb és konkrét példákat felvonultató, elért eredményeket bemutató elemzésre, és ezzel a nálam jóval szakavatottabbak élni is fognak.

IRODALOMJEGYZÉK

1996. évi XXXI. törvény a tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról
1999. évi LXXIV. törvény a katasztrófák elleni védekezés irányításáról, szervezetéről és a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezésről
2011. évi CXXVIII. törvény a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról
43/2011. (XI. 30.) BM rendelet a katasztrófavédelmi kirendeltségek illetékességi területéről
3/2012. (II. 16.) BM–OKF utasítás a hivatásos tűzoltó-parancsnokságok és a műszaki mentőbázisok működési területéről, valamint az önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges műveleti körzetéről
223/2014. (IX. 4.) Korm. rendelet a vízügyi igazgatási és a vízügyi, valamint a vízvédelmi hatósági feladatokat ellátó szervek kijelöléséről

SUMMARY

Extending the Competence of the Hungarian Disaster Management Organization with Water Authority Tasks

POLGÁR Miklós

The disaster management organizations took over water authority tasks from its legal predecessor on 14 September 2014. The change brought about a considerable restructuring in the disaster management organization significantly increasing its capabilities. I would like to show the possibilities of the new system with the help of a SWOT analysis.